

Barbîr antîg

Sânper dsfujând i liber ed Sandrén Zarvlè (o Cervelèti, cum a v pèr), a m sânzuchè int un scrètt ch'al tràta di barbîr d una vòlta a Bulâggna. Zîrca ala metè dal Méll e Otzânt int âl butaig da barbîr as tajèva i cavî, mo masmamânt... i gabanén. I êren una zentrèl ed smistamânt ed tòtti âl ciâcher, meldizanz, malignitè, e cuvlén ed sta pòsta.

La butaiga da barbîr pió famâusa in chi ân, l'êra qualla ed Gujêlum Luziàn (*Guglielmo Luciani*) ch'l'êra lughè sâtta al Pôrdg dla Gabèla, in Stra Castiòn stra âl Chevrarî e âl Ciavadûr pròpi ed banda dala Marcanzî (*tra Caprarie e Clavature, proprio di fianco al palazzo Mercanzia*). Quand dal 1883 Gujêlum l andè al gabariòt al'etè d utantatrî ân, al fò arcurdè da tòtt i giurnî bulgnîs. La Gazatta dl'Emèggia di 28 d Utâbber la scrivé che cla butaiga l'êra famâusa parché ai andèva i zûven "strazabragàtt" e spomèti ed Bulâggna. In cal sît ai pasèva tòtti âl ciâcher e i bacâi da sèrva, as cunbinèva apuntamént e pgnatén par cuncuistèr una quelca fammna, pr andèr a teâter int una pultrâinna atais a una bèla dòna e atachèr un ptân, par cuntèr pò quall ch'as êra arivè d âura ed cunbinèr con lî. Èser cliènt stâbil l'êra quèsi un tètto ed nubiltè e ed distinziân. E bisâggna anc dîr che al barbîr l'êra tratè da pèra a pèra, comm un amîg spezièl e un cunfidânt ch'al bacajèva quand ai êra da bacajèr e al stèva mûcio quand ai êra da stèr zètt. Insâmma as pòl dîr che cla butaiga l'êra l'universitè dâl ciâcher e al barbîr Gujêlum l'êra al Magnèffic Retâur.

Mo i barbîr bulgnîs i êren bèle famûs da un pèz. Parfèn un frè pariâur ed San Dmanndg, *Padre Jean Baptiste Labat*, dal 1706 l'avèva scrètt che "Tòtt i barbîr dal mânnd, pr inparèr l amstîr, i arènn da andèr a Bulâggna. Lé i fan di sarvézzi che méi d acsé an s pòl brîsa, con di rasûr ch'i pèren butîr, con i cadén d arzânt, con di sugamàn cand ed bughè e, dâpp avairuv fât bërba, bâfi e lavè al mustâz, i v tâjen i plózz dâli uracc', dal nès, dâl sâurazéi. E tòtt ste trata-

mânt al tògo al cássta una canta".

Dscurând di barbîr d una vòlta, a n psân brîsa dscurdèr la butaiga ed Mârchi in Pânt ed Fèr (*via Farini*) dóvv ala fén dl Otzânt ai andèva la nubiltè ed Bulâggna. Da cal barbîr che lé al s fèva tuèsèr – mo sâul una vòlta al ân – anc al gran Gioiùà (*Giosuè Carducci*). Cla tuasadûra l'êra cunsidèrè un avenimânt: int un ân intîr ed carsmòggna, la crinîra dal poèta la dvintèva cme qualla d un leân. Al barbîr al la dscurtèva pulidén, pò al cujèva la cavièra tajè e con qualla al fèva di mazulén "poètic" da dèr al sgnurènni bulgnaisi ch'i andèven i visibèlli. I dîsen che, pr arcgnusânza, câl ragazèli âl psèssen paghèr cla rilècchia preziâusa in dâu manîr: con una bônaman o anc... in natûra.

E dâpp, int al Novzânt fén a un bèl pzòl dâpp ala guèra? Chi à la mî etè l à in mânt socuânt quí che a Bulâggna i êren prezîs par quèsi tòtt i barbîr: dimónndi ed lâur i tgnèven in butaiga un bèl strumânt – par l'urdinèri chitâra o mandulén – ch'i sunèven con gran bravitò tant che zertón i andèven anc a sunèr int un'urchèstra. Pò ai êra i lunariètt profumè che al barbîr al regalèva ai cliènt sâtta al fèst ed nadèl. Una bèla bustèrina ch'la stèva in bisâca, al lunèri col fotografi ed dâgg' bèli dòn – ónna pr ògni mais – con una gran scalvadûra e âl ganb nûdi. L'êra quall ch'ai vlèva par dèr la mälla ai cumént libidinûs di òmen e anc pr i insónni di ragazzlètt con la fivra di spunciòn, sânzper in batâglia con la man drètta o con la man stanca.

Cum ai canbia incòsa a ste mânnd, anc i barbîr i én dimónndi canbiè. Adès as vadd tanti insâggn con scrètt *Parrucchiera uomo donna...* Benéssum. Am vén quèsi vójja ed tgnîr i cavî lóng.

Sbraghirén

I amîg dl areopòrt.

Tânp fâ am é capitè ed pasèr par *via della Salute*, la strè ch'la cminzèppia in fâza ala Duchèti e ch'l'arîva fén al cunfén con Caldarèra, pasând drî al areopòrt.

Pròpi in dóvv la strè la còrr vsén ala ferovî, a m adé che ed banda dala

strè ai êra un ruglâtt ed zânt d una zèrta etè, tòtt a sèder al'òra di âlber, scadagnón con la sò scrâna. Spént dala curiositè, a m sânz farmè e ai ò dmandè a un sgnâuri:

- *Ch'a m scûsa bân, mo csa fèv tòtt qué a sèder?*

E ló, con gentilazza:

- *A stân d asptèr ch'ai partèss i reoplân!*

Defâti, d là dala ramè dl areopòrt ai prinzèppia la pèssta e, quand un reoplân al partèss in direziân dal Ragg, prèmma l arîva fén lé, pò al prèlla al cûl vèrs al Barzlén e pò al dà gâs ai mutûr e vî ch'al s in vâ pr i sù furmintón.

Acisé tòtt i dé e, quand l'è âura ed turnèr a cà, i s liven só, i pògen la sò scrâna d là dala ramè dla ferovî e vî ch'i van...

F. C.

Al Ventnòv

Al 1929 l'è stè un ân sânzper minziunè int la mî famajja, mo brîsa par la crîsi ch'la ciapé praticamânt tòtt al mânnd, in mòd particulèr i paîs pió industrializè. Dai racònt famiglièr an i é inción riferimânt a ste fât, fòrsi parché âl famai di mî genitûr âli êren bèle tant puvratti che pîz d acsé la n arèv brîsa psò andèr.

Ón di avenimént che, invèzi, ai ò sintó spass arcurdèr in famajja l'è stè la gran anvè ed febrèr, quâter dé ed fila sânz rêchia! Mî pèder l'avèva alâura ventquâtr ân e l'êra al pió grand ed sèt fradî, sânz pèder. Siché dânc ai tuchèva a ló e ai dû fradî pió grand ed pruvàdder al nezesitè ed chi cinén e d sò mèder. Lâur i êren di brazènt, mo d invèren in canpâgna an s lavurèva brîsa e la naiv, par chi avèss bôni brâza, l'êra una benziân dal zîl. Andèr ala naiv l'êra un mòd, fadigâus mo óttîl, par guadagnères la giurnèta.

L'era asè presentèras ala matèina prest in Cmòina, badìl in spàla, e al lavurìr l'era sicùr fèn a sira. Col badìl ai vgnèva antè i merciapì e àl farmè di tranvài, in dóvv i spargujèven pò dal làcc, par ví che la zànt i n sblisghèssen brisa, cunpàgna i fan adèsa con al sèl. Quasst in zitè. Àl strè, invèzi, sia in zitè che in periferì, àli èren dsgunbrè dal pujèn, spazanaiv a pònta ch'i cucèven la naiv dal dàu band dla strè, brisa sàul a man drèta cunpàgna quí dal dé d incù.

I ftimènt ch'i avèven par fèr ste lavurìr acsé pais i n èren zèrt adát. Una caparèla ed lanàza e di scarpón coi ciùd, avànz dla nàja, l'era tòtt quall ch'l avèva mî pèder pr afruntèr al fradd e la naiv. Ala sira, con i pàgn mói spùlt par la naiv e al sudàur, i pí mói e zlé, al turnèva int la sò cà arscaldè ala méi e in dóvv an i era che una cadinlèna d àcua scaldè in vatta ala stù, par lavèras e scaldèras.

Cl'èter fàt dal Ventnòv, ch'as in dscurèva spass int la mî famajja, l'è stè al taramòt. Ai fó däl scòs cuntènnui, ch'i andènn d lóng da avréll a utàbber. An i fó brisa däl distruziàn esagerè, mo i dän, anc se limitè, e la continuitè däl scòs, i ublighènn la zànt ed stèr fòra d in cà, in däl tannd o in di ricòver ed furtòinna, bàsta ch'i fòssen luntàn dai casamènt.

Da quall ch'ai ò sintò a dír in cà, cla lónga sfilza ed scrulón la fó avilànta pròpi da bãn. Anc quí ch'i durmèven in cà i avèven sänper pòra ch'ai psèss capitèr quel d ireparàbil: in vatta a una scràna, atais al lét, ai èra sänper ftièri e pàgn pr i grand e pr i tant fangén dla famajja, prànti pr al chès ch'as avèss avò da scapèr fòra ed nòt. Pò al siàm al taché a calèr e pian pian al smité dal tòtt.

Al Ventnòv l'è vanzè proverbièl int la mî famajja, àl dàu calamitè àli èn sänper stè méssi insàmm, adiritùra, fòra da ògni lògica, considerè òna conseguànza ed cl'ètra.

Al dé d incù, ch'a stàn int àl nòstri cà chèldi e sicùri, che, quand andàn fòra, avàn di pàgn e däl schèrp ch'i s ténen al sótt e i s prutèzen dal brótt tänp, mé an pòs brisa fèr da manc ed pinsèr a còmm i mî (genitùr, brisa bsnùn), i an tgnó afruntèr àl dsgràzi che la natùra, ed tant in tant, la scadnèva. Mo anc a còmm i cunbatèven tòtt i dé una guèra

par tirèr a canpèr ala méi, làur e i sù fiù.

Fòrsi pròpi l'abitùdin ala fadìga e ai sacrificèzzi l'è stè la sò fòrza int i scapòzz dla vétta.

La Nòccia d Bastèl

Šbarluciànd stra vèci pàgin

I arciàm di anbulànt

Un dé dal 1443, ai arivé a Bulàggna un zèrt *Ginesio* che, sóbbit, al s fé insgnèr al palàz in dóvv ai stèva ed cà *Galeazzo Marescotti*, òn di parsunâg' pió inpurtànt ed Bulàggna e amìg fedelèssum di Bântvói. Chi èrel e csa vlèvel ste Ginèsi? Ed mstír al fèva al conzalavèzz (*acconcialaveggi*), quall ch'l ajustèva i tegàm e la teràja ed cà, insàmma: i sdúz. Girànd d'in pajais in pajais, ai capitè ed farmèras int al castèl ed *Varano Melegari* in dóvv al bulgnais *Annibale Bentivoglio* l'era tgnó parsunìr dai milanès. Al fó pròpi ló ch'ai dmandé ed vgnìr a Bulàggna par dír al sò amìg *Marescotti* d andèr a liberèrel. E acsé al fó.

Tòtt quasst pr arivèr a quall ch'l'era l arciàm ed stí arpszadùr anbulànt: **“Lavéss! Lavéss!”**. Zertón i ajustèven anc àli unbrèl e adiritùra i arlói! Mé a m arcòrd che da cínno int al nòster curtíl ai pasèva l agózz: **“Arrotinombrellaioooo!”** e al sulfanèr: **“Sulfanèr, ch'al càta àli òs, al fèr, i stràz, tòtt i tanpécc’... ‘naiooo!”**. Nuèter cínno tòtt zà a vånnder al fèr ch'a catèven (o ch'a gratèven...).

Adès, ògni tant, as sént una vâuś da un altoparlànt in vatta a una màchina: **“Donne, è arrivato l'arrotino!”**, mo galèinna bècum s'a l ò vèsst farmèras anc sàul una vòlta!

...

I furnèr d una vòlta i reclamizèven àl zivàll còti švarslànd dnanz al sàu butaig : **“Zivàll, zivàll còti int al fàuren”**. Ai prémm dal novzànt ai èra anc di anbulànt ch'i vindèven la stassa ròba pr àl strè, ala matèina prest: **“Zivàll còti int al fùg dl infèren!”**.

“C'vòla rumagnòla...”, ai èra anc di rumagnù ch'i arivèven a Bulàggna vèrs la metè dl'estèd con un bròz tirè da un sumarén e càrg ed màz ed zivàll. Sti màz i vgnèven pò atachè a una trèv in cusénna e adruvè par tòtt l invèren. I šburdlón d una vòlta i avèven batzè sti màz ed zivàll i “parsótt di puvrétt”.

“Al lát meeel!” l'era l arciàm d un umarén ch'al purtèva infilè int un bràz

una panìra con dānter una scātla ed làta con al sò quèrc’. **“Un zaldàn?”** – al dmandèva tòtt premuràus e sóbbit al rinpèva un zaldàn ed pāna muntè cunpagnànd cl'āt con un **“A ló, sgnurén!”**

Rizairc a cūra ed **Renzo Bovoli** e **Fausto Carpani**.

- Quissti i lèber e i autùr esaminè:
- Mario Bianconi: *Bologna minore*
 - Alberto Menarini: *Pinzimonio bolognese; Fra il Savena e il Reno; Bolognese invece.*
 - Galeazzo Marescotti de' Calvi: *Cronica.*

Galeazzo Marescotti de' Calvi

Ròssc e ruscarù

D in dóvv vénnel al nómm “ròssc”, par dír *immondizia*? Al vén dal latén *ruscus*, ch'al stà par “punztòp”, la pianta che pr al pasè l'era druvè par fèr àl granè e che, bãn e spass, al s mitèva d atàuren ala ròba da magnèr cme proteziàn cànter i pòndg. Una vòlta, in canpàgna, con cla rèna ch'ai èra dal ròssc as n arduśèva pòc o gnínt, arìsg un quèlc òs che gnanc i can i arivèven d àura a rusghèr o di švanzòi ch'i finèven int l'aldamèra.

In zitè la Cmòina, dal 1862, l'avié un sarvézzi ed *raccolta dei rifiuti* e un quèlc matarlàz al strulghè sóbbit che la paròla *rusco* la vgnèva *dall'acronimo Rifiuti Urbani Solidi Comunalì*. In zānter i ruscarù, col sò cariòl a man, ramàza e paltàina, quand i avèven rinpé al sò bidàn ed ròssc i andèven a amucèrel int i curtíl apòsta, lughè int al Turliàn (*via Torleone*), in Bàuř San Pìr, in Santa Craùs e in Frasinèg. Al dé dāpp tòtt ste ròssc al vgnèva caghè in vatta a di càr e purtè foravì, int i sít apòsta.

E i *rifiuti liquidi*? Inciòn problèma: un bèl vèrs “òcio” e i arvarsèven

incôsa in mèz ala strè, pisân e tòtt!

Dal 1948 as costitué l'AMNU (*Azienda Municipalizzata Nettezza Urbana*). Al ruscarôl, ch'l avèva sîg un bròz tirè da un cavâl, al s farmèva sänper in chi sît, al sunèva una trunbatta e la zânt i vgnèven föra d'in cà par purtèri al róssc. A metè di ân zincuanta i cavâl i andènn in pensiân e i ruscarû i tachènn a girèr sâura a un trizèccuel, che lâur i ciamèven "al còc' " (*il cocchio*), con in vatta dû bidón ed ghîsa, ramâza e palatta: e äi strè äli èren natti! Po' ai arivé i câmion e i casón dal róssc, prémma sâul grîs pr al róssc bâsta ch'sèppa (indiferenziè), pò ed divèrs culûr par la *raccolta differenziata*.

L'últma nôva: dal nuvâmmber dl ân indrî i casón marón dl *organico* i én dvintè vîrd, con däl gran scrètti: *sfalci e ramaglie*. E nó? I svanzói ed cusèrina duv i mitaggna?

I ruscarû i én dvintè *operatori ecologici*. Benéssum! Mo pr äi strè e sâtta i pôrdg, sâuratótt in periferî, mé a in vadd cèri vòlt: "*Chiaro ti vedo, spesso ti ricordo*".

A n vói brîsa fèr dla polèmica, e acsé a m afairum qué, digànd solamânt ch'arènn da tgnîrs sänper in amânt ch'a n avän brîsa ereditè al mând dai nûster genitûr, mo a l avän in prèst dai nûster fiû.

Intinimòd la nôstra Bulgnâza l'é sänper la pió bèla zitè dal mând!

Claudio Veronesi

Al mandulén ed Nicolai

Quand am sän truvè stra äi man cal vèc' mandulén piotòst melmèss, ai ò pruvè una strichè al còr. Al prufil dal strumânt l arcurdèva quall di famûs

mandulén «Mozzani » e, defâti, dand un'ucè dânter int al bûs, a m sän adè che só l fânnd dla câsa ai èra un'eticatta con só scrètt: « LIUTERIA CENTESE Gamberini e comp. Allievi Mozzani, anno 1921». Al n èra brîsa un Mozèni uriginèl, mo quèsi e l èra anc pròpi méss mèl... Nicolai, l amîg ch'am al mustré, l um déss ch'l èra al mandulén ch'al sunèva sò pèder, mo dato che ló – al fiòl – al n èra brîsa bân ed sunèrel, l avèva dezîs ed regalèrel ala nôstra asociazian, insâmm a un pâc ed spartè ed mùsica d una vòlta. Mé a i garanté che al mandulén al srêv stè restaurè da un bravéssum e zâuven artigian: Andrea Scagliarini. Ai é vló al sò tänp, mo al mandulén ed Nicolai l à turnè a fèr sènter la sò vâus, int l últma síra dla nôstra fèsta int l'Arena del Navile, al Pânt dla Biânnda, l ân indrî. L amîg Nicolai l èra emozionè e anca mé cme ló e a sunèrel ai à pensè Antonio Stragapede.

F. C.

La reclâm d una vòlta

"La più sicura e spiccia – la migliore perché fondata sull'inganno. Prende topi in qualsiasi posto, non ha bisogno di essere coperta – quando vi è l'esca l'uncino è nascosto – anche le altre parti sono dissimulate – lo specchio facilmente inganna i topi – i topi sono astutissimi e soltanto coll'astuzia potrete acchiapparli, com'è il caso di questa trappola – Le trappole a specchio sono le più pratiche che siano state offerte".

Da quall ch'ai ò psó capîr, la trâpla la funziunèva acsé: la pândga l'arivèva dnanz ala scâtla in dóvv ai èra un pèz ed furmâi ch'al tgnèva arpiatè l anzén. Drî dal furmâi ai èra un spèc' in dóvv la pândga la se spèva. Cardànd ch'ai fòss una sò amîga e sintànd l udâur dal furmâi, dânter ch'l'andèva! Apanna ch'la tuchèva al furmâi, ai scatèva la trâpla ch'la fèva srèr al quèrc' e la pândga la vanzèva int al luvatt...

L'idè la n é mégga mèl e la prèv truvèr un'aplicaziân anc a livèl umàn. Vésst che i *furti in villa* i én sänper pió frecuènt, in fânnd a un curidûr o int l

ingrès as i prèv mètter un'aparciadûra par prudûser un *ologramma* con una bèla zuvnòta smanvè. Al lèder al la vadd, al s avséinna par mèttri äi man adòs e par fèr quasst al pâsa dnanz a una *fotocellula* che, scatànd, la fà scatèr una mâchina fotogrâfica arpiatè e una sirâina cme qualla dla polizî. E magâra anc una stiuptè, mo pr âria...

F. C.

Cugnómm bulgnîs

Šgirundlând int la Raid däl Raid e anc lizànd al Giurnalén a m sän inzanplè in socuànt cugnómm ch'i an da èser par fôrza bulgnîs, acsé am é vgnò al šburzig-lén ed fèr una péccola indâgin só i cugnómm bulgnîs pió difûs, i pió vèg, quî lighè a un amstîr e cunpagnî brésscla. An cardèdi mégga ch'ai èva lèt l elânc telefònic da rà a rón, an i é dóbbi! Anc se bisâggna dîr un quèl: v arcurdèv che una vinténna d ân fà *Pagine Bianche e Pagine Gialle* ed Bulâggna äli èren dû libron spècc, grûs e pîs?

Ai dé d incû, äli én rileghè insâmm, int un ónnic librózz ch'al pèr al catâlog dl *IKEA*. Dimónndi zânt, adès, sänpr atâc ai telefonén, i n an pió bisâggna dal telèfon *fisso*, e dimónndi èter (anca mé) i s én fât dscanzlèr dal elânc pr an arzavver pió cal bunbardamânt rânpasunâi ed ciamè publizitèri dai *call-center*. A téggna anc dîr che i nómmer di zitadén ch'a scrivrò i n én brîsa cazè lé bâsta ch'sèppa: i én tólt dal sît ufizièl dla Cmónna, *IPERBOLE*, (cus'ai ântra pò la geometrí con la Cmónna?) ch'l à un senpâtic muturén ed rizairca ch'al t dà al nómmer prezîs di abitânt con cal dèt cugnómm. L'urèggina e al significhèt ed dimónndi cugnómm a i ò catè int un èter sît sèri, *COGNOMIX*.

Cminzipiân con i dîs pió difûs: **Rossi** (ai n é 1.332); **Venturi** (1016); **Fabbri** (876); **Ferrari** (819); **Montanari** (783); **Gamberini** (740); **Barbieri** (721); **Nanni** (716); **Monti** (668); **Ventura** (596). Una surpraisa la vén dai furastîr: pr esânpi quall di vént l é **Hossain** (ai n é 443); pò ai é dâli ètri zintunèra ed **Chen, Ahmed, Singh, Hu, Islam, Rahman**, e ví andèr. Bóna pèrt ed lâur-qué i an la zitadinanza itaglièna. E stièvo. Adès però andân a vâdder socuànt

cugnómm bulgnîs stièt, derivè dal dialàtt.

Avän 340 **Zanetti** (da *zanàtt, zanàtta, zanétt*, gnanc a dîrel) e 13 **Serrazanetti** (da *sèra zanétt*, ahi che mèl!); 414 **Cocchi** (fòrsi da *còc... ed mamà*); 397 **Malaguti** (probàbil da *mèl acût = pòc sdaàssd...*); 474 **Martelli** (*al martèl d arzànt l avèrra àl pòrt ed fèr*); 425 **Zucchini**, 78 **Zucchi** e 23 **Zucconi** (tòtt da *zòcca e zucàn*); 339 **Pancaldi** (da *pan cheld*: pió bèl e bân d acsè!); 233 **Cacciari** (da *cazièr*); 206 **Trebbi** (da *trabb = crusèl ed trai strè*); 182 **Cervellati** (fòrsi da *cervellata*, un tîp ed susèzza al zaferàn); 172 **Tagliavini** (da *tâja al vén = un òst da funtèna!*); 166 **Bergamini** (fòrsi da *bergaménna*, una râza ed vâca); 140 **Cenacchi** (da “*Znâc’*”; es. *fèr al cenâchi*); 153 **Roda** (da *rôda*; la pió trèsstâ rôda dal câr l'é qualla ch'zîrla); 107 **Forlani** (fòrsi da *furlèna*, un bâl populèr); 75 **Cattabriga** (da *câta brîga*); 55 **Magagni** (da *magâgna*); 74 **Marangoni** (da *marangân = falegnâm ch'al costruèss i câr*); 74 **Strazzari**, 45 **Stracciari** e 6 **Strazziari** (tòtt derivè da *strâz*, mo *tòtt i strâz i én bôn da quèl*); 45 **Scaramagli** (da *scaramâi*); 88 **Cazzola** (da *cazôla*; *una bôna cazôla = un brèv muradâur*); 14 **Rastelli** (da *rastî*, tòtt dû i significhèt); 29 **Bovinelli** (da *buvinèl*; oh, quasst l é pròpi bèl!); 30 **Scanabissi** (da *scâna béss*; *cs'arèni pò fât, pôver bîsti?*); 10 **Stupazzoni** (da *stupâi, stupajón*; magnèffic!).

Socuànt cugnómm i én lighè ai amstîr:

dal Frâb i vénnen **Fabbri, Ferri, Ferrari, Ferretti, Ferrarini, Martelli, Mazza, Tagliaferri, Maccaferri** (da *mâca al fèr*) e **Malferrari** (un frâb bân da gnínt) ecz. Dal Cuntadén: **Cavalli e Cavallari, Vaccari, Bovini e Bovina, Calcaterra, Massari** (da *arzadâur*), **Mezzadri, Ligabue** (da *lîga al bâ*), **Vigna, Falavigna**. Dal Furnèr: **Fornaciari, Fornasari, Fornasini, Farina e Monari** (da *munèr*) ecz. E pò: **Medici, Maestri, Sarti e Sartori, Calzolari, Falegnami, Stracciari, Borsari, Barbieri, Muratori, Carboni, Pastore e Pastorelli** ecz. E chisà quant in lâs indrî...

Par finîr, grâzie ai nûster **Cuoghi** (*cûg*) a psân magnèr un bân piât ed **Garganelli** col sùg ed **Lepri** (òcio Gigén!) e, se chèsò, una bèla gamèla ed **Fagioli** coi strazón. E... bân aptît!

Claudio Veronesi

La scôla ed taruchén al Pânt dla Biânnda

I žugadûr ed chèrt, quî ch'i s n intânnden, i dîsen che a žughèr a “Otzânt” con àl chèrt lónghi l é al žûg pió bèl dal mând. A giudichèr dala pasiân ch'i i méttèn chi amîg che tòtt i mèrcuel i s acâten int la nòstra salatta, al Pânt dla Biânnda (fòto), l à da èser vaira.

Incôsa l é nèd quand avän dezîs ed fèr al câurs ed Taruchén, afidând l'istruziân di arlîv a un mässter dimónndi espèrt, anc s'l é žâuven rispèt al'etè solîta di žugadûr da ustari: **Davide Lazzari**, ch'l é anc al titolèr dla famâusa *Azienda Agricola Rivabella*.

Personalmânt, mé con àl chèrt ai ò un rapòrt morfeònic, int al sâns ch'a m indurmânt sóbbit apanna ch'a i ò in man. Invèzi chi žugadûr dal mèrcuel i andarènn d lóng fén a maténna, e in mèz a lâur ai é di ragâz žûven, ch'i an inparè benèssum i segrèt dâl chèrt lónghi e anc socuanti bèli sgnâuri che, spass, i arîven con àl sfrâpel, la taurta ed rîs, la pènzâ, la brazadèla...

A dèr una man a Davide, ai é anc un canpiân cme **Elio Evangelisti**, pròpi ló, al poèta-scritâur dialetèl ch'al žûga a chèrt da una vétta. Stramèz ai arlîv dal câurs pasè a in é socuànt ch'i fan da asistènt ai manc espèrt, parché egnósser tòtti àl règol al n é brîsa un quèl fâzil. A cunfès che anc a mé am piarsèv ed žughèr con àl chèrt lónghi, parché al Taruchén al fâ pèrt anca ló dâl nòstri tradiziân, cme al žûg dal bòc' o al biglièrd o, cme una vòlta, al žûg dal balân, quall ch'i fèven al Sferistèri. Mé a sâns cuntânt quand, al mèrcuel, a vadd arivèr la scuèdra di žugadûr e a m sént còmm s'a fòss un òst, còmm se la nòstra cà drî al Navèlli la fòss una versiân mudèrna dl Usulén, d Reginûla, d Ghitón, dla Bûsa dal Péss, dl'Ufaiša ed Dío insâmma: d un'ustari ala vècia manîra, sânsa la “acca” par dnanz.

F. C.

La siânza di nûster vîc'

Ulivèla (*Ligustrum vulgare*) – ligustro, olivella, olivo selvatico, pianta comune ne' boschi del piano e del monte, le cui foglie sono adoperate nella medicina popolare per curare le ulceri della bocca. I fiori sono assai cercati dalle api e le bacche graditissime ai tordi, merli e altri uccelli; colle stesse bacche si fa un bel verde per la seta e lana e coll'aggiunta di solfato di ferro si ottiene un buon inchiostro.

Uraccia d pândg (*Hieracium pilosella*) – pilosella, volgarmente orecchia di topo, cicoria gialla dai farmacisti, erba foragera comune in collina e in montagna.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda

Nómmer 159 dal 2018

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpan

Dségg n uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfango) +

Umberto Sgarzi, +

Matitâza (**Giorgio Serra**)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgón eletrònîc:

Âmos d Lèli – Mattéo Niròz

Silvàn d Cavalèrina

Abunamént par pòsta: almànc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto@pontedellabionda.org

**Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl
ch'âli én difèzzili da capîr l é quasst:**

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaish.com

www.marcopoli.it

Appuntamenti

Giovedì 25 ottobre, ore 16,30 – Pomeriggio dialettale nella sede della Famajja Bulgnaisa, via Barberia 11, con Fausto Carpani e i poeti del dialetto.

Venerdì 16 novembre, ore 21 – Fausto Carpani e il Gruppo Emiliano al Teatro delle Temperie di Calcara.

Giovedì 13 dicembre, ore 16,30 - Pomeriggio dialettale nella sede della Famajja Bulgnaisa, via Barberia 11, con Fausto Carpani e i poeti del dialetto.